

In nomine Domini amen · Anno a natiuitate eiusdem · M^o · ccc^o · l^o · nono · die
 Briccij · ego Nicholaus Olafson dictus Strale, licet egrotus corpore / mente tamen sanus · l
 et dedi · vxori mee predilecte Jngigerdi Arnikadottir omnia et singula predia et bona
 mobilia et immobilia in Liso parochie *Lezna* cum omnibus eorum adiacencijs prop
 remote positis, quibuscumque nominibus censeantur, pro ducentis marchis denariorum ·
 sibi dotis ratione promisi / que quidem bona et predia eidem Ingigerdi solui et soluta esse
 pro ducentis marchis denariorum antedictis · prout in alia littera quadam testamentum n
 continente clare patet · Premissa autem feci post obitum Olauī fratris mei · presentibus
 discretis / domino Olauo de Bro, confessore meo, Gudthormo de Lundum / matrona Kat
 de Sunde, Haghna de *Quidlunde* / Rangwaldo de Røkestathum et Olauo dicto Bro ac
 quampluribus parochianis ecclesie Bro predictae quorum quidem Gudthormi et domini (C
 sigilla · vna cum sigillo meo proprio presentibus sunt appensa in testimonium premissorū
 Datum apud curiam Olauī Bro prefati anno et die supradictis ·

På baksidan: 53 (brevsignum)

Sigillan är bortfallna från de tre remsorna.

6152.

1359 november 18.

Söderköpi

Magnus, konung i Sverige, Norge och Skåne, kungör att han med biskopar, riddare och andra välborn: både inom och utom rådet och överhuvudtaget med alla Sveriges, Skånes, (Södra och Norra) Hallands, Ble och Listers män utan undantag har överenskommit följande. Först lovar han att hertig Bengt (Algotsson) skal helt och hållet utestängd från honom, hans son (Håkan), hela Sveriges rike, Skåne, förut nämnda lan inbyggarna där, så att han hädanefter inte får någon hjälp vare sig hemligen eller öppet, som kan vara nämnd land eller män till skada. Detta emedan rikets män i enlighet med sin skyldighet bevisat för honom att hertig förvunnen och förklarad fredlös med rikets rätt så att han inte har rätt att uppehålla sig eller åtnjuta frid i nä rike och land. Vidare lovar konungen att om samme hertig Bengt före nästa påsk (1360 5/4) återlämnar de br fått på några land och borgar och alla andra kungliga brev, som är viktiga för kungen och hans rike, och om k Magnus och hans son Håkan tycker att de av nåd och för sin heders skull vill förse honom med något, skall d det i andra länder så fjärran från Sverige och förut nämnda land att detta rike, dessa land och deras män int någon skada av honom vare sig genom ord eller gärning. Men handlar han på annat sätt så att han inte vill t konungens och hans sons nåd och förbli däri, då skall dessa hålla fast vid riket och dess män. Strid, oenigh stor skada av rov och brand har uppstått i riket för nämnde hertigs skull, i vilket krig konungens son Erik och män drogs in. Oavsett hur på grund av denna strid varjehanda oenighet och missämja uppkommit med bis klerker, riddare och svenner, bönder och köpmän skall den vara glömd och aldrig på konungens, hans makas, Håkans eller deras efterkommandes vägnar dras fram till hämnd på rikets män eller deras efterkommande.

Konungen innefattar förut nämnda män i sin tillgivenhet och välvilja och instämmer under sig och rike alla eventuella fejder mellan sina män, vilka gäller annat än kriget, för att få slut på dem genom uppgörelse eller rättegång. Den som inte litat på konungen eller rikets råd går miste om hjälp från honom och rikets Konungen lovar att omfatta alla inbyggare i Sverige, Skåne och förut nämnda land med kärlek och rättvisa en rättrådig konung bör, kronans rätt oförminskad. Till yttermera visso skall han skydda kyrkor, kloster och föreståndare, riddare och svenner, alla klerker, bönder och köpstadsmän mot all orätt och låta var och en nj rätt och leva efter landets lag.

Eftersom konungen och hans rikets råd förstått att i detta krig många män med orätt mist sin egendom, vilken de synes ha rätt att kräva åter, och han inte kan rätta till eller få slut på detta just nu, har han bestämt med sitt råd att i varje lagsaga två goda, rättvisa män tillsammans med lagmannen skall undersöka och avgöra vad som avhärts med rätt eller orätt i enlighet med vad som i konungens brev med rådets samtycke sägs om vad som skall återlämnas eller ej. Då de tycker att det är till gagn med rättegång skall de kungöra detta offentligt och bestämma en dag inom sex veckor, så att alla kan komma tillstädes som vill. Det som döms åter skall inom sex veckor utges utan alla böter och den som drar över dagen skall böta 40 mark. Under denna dom faller ej hästar, mat eller foder, som då (under kriget) togs, ty det är saklöst gjort. Konungen och hans son lovar att hålla och försvara alla förnämnda artiklar.

Konungen beseglar tillsammans med sin maka Blanka och son Håkan.

Orig. på perg. låg till 1540-talet i Erik Magnussons och hans anhängares arkiv i Linköpings domkyrka. Därefter fanns det fram till slottsbranden 1697 bland Förnämliga handlingar i riksarkivet, där det förtecknades. (Se nedan.)

Avskrift [A] troligen 1676 av E. Wennæsius i J. Hadorphs stora kopiebok E 80 b, pag. 31–33 (maskinfol. 272–273), VHAA:s dep., Sv. Riksarkivet.

Avskrift [B] (efter A) i J. Peringskiölds diplomatarium, *Diplomata Regum* E 10, maskinfol. 530–533, VHAA:s dep., Sv. Riksarkivet.

Regest: E. Runells kronologiska förteckningar sign. ER E, hs D 2 III:5, fol. 18 r, Ämbetsarkivet, Sv. Riksarkivet.

Tryckt: [C] i *Then Andra Delen til Rijn-Crönikorne hörande ... Uplagd aff J. Hadorphio* (1676), s. 32–34 med Errata (på sista sidan); därefter i ST nr 346.

Tryckt regest: Reg. Dan. Ser. I, nr 2435; R. Geete, *Fornsvensk bibliografi* (1903), nr 477; *DipL. Dan.* III:5, nr 261.

Om brevets proveniens se H. Schück, *Rikets brev och register* (1976), s. 148 ff.; för dess eftermedeltida tradering bland Förnämliga handlingar se även allmän översikt a. a. s. 28–38. Ang. ovan anförda avskriftssamlingar se B. Fritz i *MRA* 1976–1977 (tr. 1980), s. 99 och 103 ff. samt s. 79. Se H. Schück i *Riksdagen genom tiderna* (1985), s. 16.

För det politiska sammanhanget se L. Sjöstedt, *Krisen inom det svensk-skånska väldet 1356–1359* (1954), s. 50–52. Om Bengt Algotsson se *ÅSF* I:2: *Bengt Hafriidssons ätt*, s. 118.

Texten återges här efter A med beaktande av bättre läsningar i B och/eller C. Viktigare avvikelser i dessa anföras i notapparaten.

Allom thöm^a thetta bref höra äller see kungörom^b wi Magnus, mädh Gudz nadh Swerikis, Norighis^c oc Skanes konunger, at wi mäth biscopom, riddarum oc andrum wälbur-num mannom badhe innan wart radh oc uthan, oc menlika mäth allum Swerikis, Skanes, Hallanda bäggia, Blekongh oc Lysters mannom, ängom undan taknom, hawom dagthingat oc owerens draghit i swa matto, som här äpter fylgher: Först at wi lowom oc stathlika jättom^d wither wara gothä troo oc hether, at härtugh Benedict scal wara ganzleka ute lukter fra os, warom elskelikum son, allo rikeno i Sweriki, fra Skane oc forsagdhom landum oc sama landmannom, swa at han skal af os, warom son, mannom äller forsagdhom rike ok landom enga tröst, hiälp äller bestandilse hethan fra hawa lönliska äller oppenbarlika, ther thöm^e förnämpdom^f rike ok landom äller mannom magho til thunga äller skatha wara; for thy at rikesens män hawa os bewisat oc wilia os bewisa, hwa[t]^g thöm af rätz wägna bör, at han är forwnnen oc utsworen mäth rikesens rät, swa at han eigh agher^h i fornämpdom rike äller landom wara äller fridh hawa. Framlethisⁱ kan thät swa wartha, at then samme härtugh Benedict war bref ater far innan pascha här näst komber, hwilken bref wi hanom^j upa nokor^k land ok huus untom, ok^l al annor bref the han af os hauer, the os ok waro rike^m makt aligger, ok thykker os ok warom son af natha wäggha eller for war hether skyldh at wi wiliom han mäth nakro besyrghia, tha lowum wi, at wi wiliom thet göra i androm landom swa fiärran Swerike oc försagdhom landum, at the rike eller land eller therra män skulu af hanom engin thunga, withermötho, skatha eller fara hawa, entiggia mäth ordh eller gerninga medh ware

witu, wilja eller hielp. Gör han annat, swa at han wil eigh wither warom nathom oc wars taka oc wither thöm bliwa, som för är sakt, tha wiljom oc skulum wi oc war son wither wa ok wara rikes män bliwa. Framlethis for thäs skuld, at örlöghⁿ, missämia ok stor skathi a ok brand ok elles är timder^o menlika i rikeno for fornämpda härtugha skuld, i hwilket ö war käre son Eriker ok rikesens män innan komo arme ok rike, äller hwarja handa miss eller ilwili, ok hwilkom lundom han hält^p kan wara upkomen af thes örlöghs wägna biscopom, klärkom, riddarom ok swenom, bondom ok köpmannom, tha skal mysstikkia, ok wräkt alztinges nither wara lagdh ok aldrih til minne äller hempd dräghas a wara, v husfru^q, wars sons Håkons wägna eller warä epterkommande upa förnämpdo^r rikesens eller therra epterkomandä eller nokon thärra, ok takum^s wi the^t fornämpdo män ok sund hwar thera i warn^u fullan kärlek, gothwilja oc allan hulscap, kallom ok under os ok wart radh alla^v f[e]ghdher^w som kunna finnas wara manna mällen^x af andrum nokrom sakur the som örlögghet röra, swa at wi wiliom thet ända mäth minne äller räth, än therra kunno^y thet eigh fly. Hwa a os äller rikesens radh eigh lita wil, skal mista wara ok alla rik manna astand¹ ok hielp i sinom rät. Lowm^z wi ok at halda skula allom boanadzmänn Swerike, Skane ok forsagdhom landom, höghom ok^å laghum, kärlek ok gothwilja ok rä som rättom^å konunge oc herra bör at göra sinom thyänarom ok undersatom,^ö beha krononna^{aa} rät, ok fulkomnom wi, ok fulkomna^{ab} wiljom thän samma kärlek ok gothwilja för är sagdher, ther mäth ath wi wiljom ok skulum kirkior ok klöster ok therra formän, ric ok swena, alla klärka, bönder ok köpmän heghna ok wärja for allom urät, ok thöm thät st ok stathfästa, at hwar äpter sinne mato skal bliwa ok liwa wither rät oc^{ac} landz lag Framlethis for thy at wi ok wart rikes radh hawom thät forstandet, at i thässe örlöghe r män hawa sit goz urätlika mist, äpter hwilko os thykker at the wäl hawa rät at tala, gitom thet nu at thessu sin eigh rät äller anth, hawom wi thet swa skipat med waro radh hwarre laghsaghu twe godhe, rätwise män mäth laghmannom skulu thet skudha ok fulla hawa ther rät^{ad} um sighia, som rätlika eller urätlika takit är af hwem thet hält^{ae} är, äpte war bref med samthykt wars radz ludha hwat^{af} thet är igen^{ag} skal giuas äller eigh; ok tha synis nyt wara then rätten sätia, skulu the thet oppenbarlika kunnugha, ok siäx wikna fore läggia, at alle moghen til komma som wilja älla thet wartha, ok skal thet som ather c wtgiuas innan siäx wikur utan allan saköre, älla böte han^{ah} fyritighi marker, som iui^a daghin; än undi thänna dom koma eigh hesta eller hors eller mater eller fodher som the takit, thy at thet är at saklöso giort. Lowm^{aj} wi ok war son under wara godha troo ok he som för är sakt, ok utan alla argha liste alla fornämpda artikla ok hwarn therra u ubrutna, ok umi[n]skatha^{ak} halda ok göma, ok hiälpa mäth alle makt thöm at wärja, um wil thöm^{al} äller nokon therra kränkia, bryta eller til enkte göra. In quorum omnium ev tiam firmiorem sigillum nostrum, nec non sigilla dilectæ consortis nostræ Blanchæ^{am} e nostri charissimi Haquini præsentibus duximus apponenda. Datum Sudhercopiæ^{an} Domini Millesimo CCC.º Lnono in octavis beati Martini episcopi et confessoris.

^a thom A,B. ^b kungorom A. ^c Norghis B. ^d jattom B. ^e thom B. ^f förnampdom B. ^g hwar A,B,C. ^h äg
ⁱ Framthelis B. ^j hauom A,B. ^k nokä A, noka B. ^l Härefter al struket B. ^m ryke B. ⁿ ölögh A, ölogh B. ^o Så C.
 tunder A,B liksom C, s. 33 r. 3. ^p hältz B. ^q husfruu B. ^r förnämpdo B. ^s tako B. ^t them A,C. ^u ware B, waru C. ^v
^w foghdher A, C; fogdher B; rättat till feghper i ST II:1 s. 268 r. 4. ^x mällan B. ^y kumo B. ^z Lowom B, Lowin C.
^å rattom B. ^ö undesathom B.

^{aa} kronnona *B.* ^{ab} fulkomna *ändrat från* fulkomnom *B.* ^{ac-ac} landzräth *B.* ^{ad} rat *A,B.* ^{ae} heltz *B.* ^{af} i hwat *B.*
^{ag} *Ändrat från* ingen *B.* ^{ah} *Över raden* *B.* ^{ai} ini *A,* nu *B.* ^{aj} Lowem *B.* ^{ak} umiskatha *A,B,C.* ^{al} thom *B.* ^{am} Planchæ *B.*
^{an} Sudercopiæ *B.*

¹ Saknas i Söderwall; snarast synonym till fsv. subst. bistan d n. 'bistånd'. ² Jfr Söderwall: boandsman m. 'inbyggare'.

6153. 1359 november 18. Söderköping.

Magnus, konung i Sverige, Norge och Skåne, kungör att han har givit sin trogne rådgivare Bo Jonsson följande gods: Herrborum (i Skällviks, nu i S:t Anna socken), Bottna (i Skällviks socken), Torö (i Skällviks, nu i S:t Anna socken), två kvarnar i Hälla (i Mogata socken), Kejsarnäs och Yxnö (i Skällviks, nu i S:t Anna socken), Baggetorp (i Rönö socken), Eknön (i Skällviks socken), Djursö (i Skällviks, nu i S:t Anna socken), Mem och Stensvad (i Tåby socken), Svärtinge (i Ö. Eneby socken), en kvarn vid Norrköping, Kumla kvarnar (i Gistads och Törnevalla socknar), Skruckeby (i Mogata socken), Stenstorp (i Vånga socken) samt Granby och Rysslinge (i Ö. Hargs socken) för 600 mark lödigt silver kölensk vikt, vilka han var skyldig Bo Jonsson för den skuld som denne på kungens vägnar hade ådragit sig, då han innehade Kalmar hus och då han var rikets marsk. Dessa gods hade rikets råd tilldelat konungen därför att hertig Bengt (Algotsson), som innehade godsen, hade förbrutit sig mot konungen och riket. Om några brev tidigare givits på dessa gods, dödar konungen nu dessa, vilka de än är och var än de finns.

Konungen beseglar tillsammans med sin son Håkan, ärkebiskop Peter i Uppsala, biskop Nils i Linköping, biskop Nils i Skara, biskop Tyrgils i Strängnäs, biskop Thomas i Växjö, riddarna och männen Eringisle (Suneson) jarl, Gustav Arvidsson, Magnus Gislason, Trotte Petersson, Bengt Filipsson, Magnus Nilsson (Röde), Karl (Ulvsson) av Ulvåsa, Lidinvarld Haraldsson, Karl (Ulvsson) av Tofta och konungens kansler Magnus samt (våpnarna) Arvid Gustavsson, Anund Hemmingsson, Finvid Finvidsson och Torkel Eringisleson.

Orig. på perg. (29,3 × 18,4, uppveck 3,0 cm; 20 rader), i greve Gösta Mörners ägo, Thorönsborgs Egendom, Sankt Anna. Avskrift i Margareta Grips bok, (av Ebba Grip 1637) pag. 276–277 och (av Ebba Grips skrivare) pag. 358–359 samt regist pag. 363, Trolleholms arkiv.

Registrerat: Förteckning år 1605 över Mauritz Grips döttrars brev och handlingar, Vretstorpssamlingen, A II:1, nr B 13, Uppsala landsarkiv.

Avbildat: L. Stenbock, Herrborum (1912), s. 13.

Tryckt: Senast a.a., s.32–33.

Om brevetts trädning se H. Gillingstam, Margareta Grips bok (PHT 1957), s. 93 f. med not 60.

Om tillkomstsituationen för brevet, konfiskationen av Bengt Algotssons gods och donationen till Bo Jonsson se S. Engström, Bo Jonsson I (1935), s. 28 ff. och L. Sjöstedt, Krisen inom det svensk-skånska väldet 1356-1359 (1954), s. 48 ff.; se även J. Rosén, Kronoavsöndringar under äldre medeltid (1949), s. 173, nr 181. — Av Engströms arbete, senast a.st. och s. 55 ff., framgår att Bo Jonsson inte torde ha kommit i besittning av här berörda gods. Utöver där anförda brev se konung Eriks brev 1357 8/12 (DS nr 5829), biskop Nils (Markussons) testamente 1372 30/3 (DS X, nr 159) och Staffan Stangenbergs brev 1381 15/3 (RPB nr 1566).

Om tidpunkten för Bo Jonssons innehav av Kalmar se senast B. Fritz, Hus, land och län 2 (1973), s.92 med not 10. Ang. Magnus som kungens kansler se H. Schück i HT 1963, s. 402 ff.

Allom them thetta bref hœra ællæ see sænde Magnus medh Gudz nadh konunger Swerikis / Norghis oc Scane helso medh / Gudhi / Thæt see allom mannom viturlikt at oss ælskælikom oc varom tronom radhgiwara / Bo Jonsson thessen var godz sum ær Herborwm / Butnæ / Thorø / twa qwærna i Halla / Keysarnes / Øxnø / Baggæthorp / Eknø / Jursko / Mæm / Stenswadh / Swertinge / ena qwærn hoos Norrækøpungi / Komlaqwærnæ / Skrucuby / Stenolfsthorp / Granby / Roslinge / medh allom therra tillaghom / i thyrro oc wato / nær oc / fierran / huss / jordh / akrom / ængiom / skoghom / fægongom / fiskewatnom qwærnæstrømom / badhe ingierdhis oc vtgierdhis / ængo vndantakno / medh allom therra afgieldom / fori siex hund-